

Pict. 4° 16.

16 17

D. ADAMI RECHENBERGI
ALTERA
PARÆNESIS

Ad
*Nobilissimam Studiosam Juventutem
Lipsiensem,*

Super
Epistola D. Th. I.

Qua
Temerarias suas Prælectiones

De
STATU INDURATORUM
vindicare molitus est.

LIPSIAE,
Apud JOH. HEINICHI VIDUAM.
Literis RICHTERIANIS.

У АДАМІ РЕЧЕНБЕРГІ

АЯНГЛА
ЗЕНИДАР

Слово про землю відому як
Північна Азія

Північна Азія

Слово

ЛІТ. Діофічі

Текстура його проєктивного

Слово

МІРСТАНДАРІЯ СТАТІ

Слово про землю відому як

Слово

АБДІЛІТ. ГЕІНІЧІІ ВІДОВІ

Слово про землю відому як

Nobilissimæ Studiosæ Juventuti
in
Academia Lipsiensi.

5.10

Delo, ante octiduum **CONSENSUS MEUS**
ORTHODOXUS cum verbo Dei, libris Symbo-
licis & probatissimis Theologis γνωτως Lutheranis,
imprimis Saxonicas antiquis, malevolentorum
novatrientium per calumniam conficto **DIS-**
SENSUI oppositus, exiverat; cum de nova
infidiosi & amarulenti cujusdam antagonistæ
atque Aristarchi Epistola adversus *Parænesin*
meam, vobis, *Juvenes Nobilissimi*, inscriptam, proditura, fama su-
furraret, cuius autor bilem in me evomiturus sit ultimam. Ego,
qui minarum strepitus & maledicas chartas juxta habeo, me impe-
diri non patiebar, quo minus istius litigiosi viri inficetis chartis,
quas nuper in vulgus vernaculo sermone sparserat, discutiendis ma-
num admovereni. Duni vero nudius tertius *Epistola D. Th. I.* Vo-
bis, *honoratissimi Juvenes*, nuncupata, ex officina Lankisiana in lu-
cem prorepsit, rumorem ante sparsum non inanem fuisse depre-
hendi. Sed primis statim ejusdem pagellis inspectis, illud Horatii
mihi incidebat:

Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?

Nam veterem cantilenam suam recinit, sententias, quas adduxi, Theologorum in alium sensum torquere, strophas nectere, meque convitiis aspergere novis, more suo pergit. Inde forte tacere poteram, nisi silentium tacita culpæ confessio, aut perfida justæ causæ desertio haberetur. Præsertim cum *Epistolographus* novus omnes

eloquentiæ suæ artes strophasque adhibucrit, ut apud rerum di-
 narum imperitos, me suspectum falsæ doctrinæ redderet. Ulti-
 enim vindictæ & inanis gloriæ cupidus est; ita non ignorat, epi-
 stolas tam reverendo schemate insignes, sæpe sinistram de inno-
 centibus suspicionem heterodoxiæ excitasse. Nihil quippe tam re-
 Æte dici, tam innoxie defendi, tam candide suggeri potest, quod
 non malesana suspicio detorqueat in pejus, & livor morsu suo non
 maculet atque conspurcat. Præcipue si *Orthodoxiæ* vocabulum
 velut velum iucrustato errori obtendatur atque magno cum zelo
 jactetur. Accedit, quod in publicum indies magis emergere cœ-
 perunt, quæ ante annum, & quod excurrit, in me cusa fuerunt
 malevolorum & insidiosorum hominum consilia; Rechenbergi-
 um ob certas caussas heterodoxiæ reddendum esse suspectum, qui-
 buscunque tandem id artibus effici queat. Gratum id quidem mi-
 hi, qui pacem, quantum licet, amo, parum accidit, nec unquam
 putasse, quod Epistolographus operam hac in parte suam tam
 promte atque liberaliter statim commodaturus sit; etsi invidia erga
 me illum, quod votorum suorum anno superiori omnium forte
 compos non esset factus, flagrare noveram. Sed tamen si ipsi li-
 cet impune Collegis insultare atque eos criminari, mihi nemo cri-
 mini dederit, si ejusdem strophas ac criminationes pari libertate di-
 luam, virique impotentiam animi, atque divinæ veritatis cavillatio-
 nes, invitus licet, manifestare sustineam. Tanta enim in ejus Epi-
 stola exacerbati animi documenta comparent, ut levi & velut tu-
 multuaria opera ostendi atque refelli vix queant. Mihi vero ob
 temporis penuriam, & dierum festorum, qui instant, reverentiam,
 non licet, vitilitigationibus tantum vacare, ac adeo par pari referre.
 Quare non mirabimini, *Viri Juvenes cordati*, si non omnes Aristar-
 chi coccysmos hic repetam aut prolixè iterum refellam. *Occidit mi-*
seros crambe repetita magistros. Ego, cum primum, quæ iste invi-
 diæ mihi conflandæ caussa, præfatus est, breviter discusserim, ali-
 quot *CAUTE LAS* huic controversiæ evolvendæ necessarias præ-
 mittam, subitaneas dein in Epistolam stricturas additurus; ut qui
 prudentiores & a partium studio alieni sunt lectores, videant, in

Epi-

Epistola nonnisi coccysmos novis interpolatos strophis occurrere. Omissis igitur verborum ambagibus, tria in Epistolæ procœmio statim falsa nota. Primum est, quod Censor temere a se motarum litium turbarumque culpam in me, qui ipsum nullo verbulo ante lacessiveram, quam iste classicum adversus me publice ter quater ve cecinisset, transferre non erubescat. Quam culpam valde impudenter confictam, jam I. & V. Additamento prolixius dilui. Alterum est injusta querimonia; ac si ipsi de statu induratorum publice disputandi mecum, libertas fuisset præclusa. Hic vestrum, Juvenes nobilissimi, interest scire, falsum esse, quod per statuta Facultatis Theologicæ, non nisi in disputationibus, quæ pro gradu habentur, Theologiæ Doctoribus & Professoribus liceat opponentium munere fungi. Ipsi quidem per statuta liberum est opponendi spartam deprecari; licet tamen etiam iis, si velint, dubia sua opponere. Quemadmodum ante triginta & duos annos, cum ego nondum Theologiæ Baccalaureus, Præside B. D. Kromayero de malesana in Theologia curiositate disputationem, B. D. Scherzerus ultra horam me opponendo exercebat. Et cum postea Præside B. D. Rappolto de Religionum Συγκέντει disputarem, is denuo, donec Licentiati adventarent, opponentis vices gerebat. Quid? cur nun perrime ipse *Epistolographus*, salvis statutis, Dn. D. Jo. Schmidum nostrum ad opponendum sibi evocavit, qui eum satis erudite quoque exercuit? Calumnia autem est, quod me, nescio cuius collusionis cum Dn. D. Cypriano, qui per trihorium eruditissime opponentis vices obierat, haut obscure arguit. Illum, quia Respondens meus ipsi disputationem simul inscripserat, invitavi ad opponendum, quod munus declinare noluit. Sancte autem coram me contestatus est, ut si *Epistolographus* adfuisset, aut etiam Dn. D. Schmidio tum præsenti opponere collibuisse, se utrique locum relicturum fuisse. Quod & mihi gratissimum fuisse. Interim, ut est vir cordatus & veritatis amans, nihil quod studium veritatis attinet, affectibus hac in parte dedit, argumenta, quæ in medium attulit, fatetur, se ex *Epistolographi* & aliorum adversariorum scriptis diligenti opera collegisse & ursisse, ut omnes auditores no-

runt. Deum testatur, si Epistolographus adfuisse, qui non dies, sed hebdomadas plures in refutandis his scriptis sudavit, se non obsteturum fuisse, quin totam offendiculi plenissimam litem una disputatione hac confecisset. Quanquam ipse *Epistolographus* magno cum supercilie jactat, non potuisse per unum trihorium ad examen revocari omnia absurdia, quæ de statu induratorum sibi quippe ante ignoto comminiscitur; utpote quibus discutiendis ne integra quidem dies, imo ne integra quidem hebdomas sufficeret. Quid ergo causæ est, ex oppositione ultra tres horas productæ sinistri quid hariolandi aut suspicandi? Idemne sperare poterat, fore, ut si unus Baccalaureus, et si valde fortis, & opinione sua sapiens ad opponendum accessisset, una hora me cum Respondente debellaturus fuisset? Qui Achillen non metuit, illum, quem Homerus Il. 9. describit, non reformidaturus erat. Ex his, si quis nares vel cane venatico sagaciores habeat, quod sibi subodorari visus est is, qui abfuit, subodorari posse, puto, neminem. Præterea quæ de intermissa a Respondente solenni invitatione interqueritur, causam sane non habet. Meminisse enim poterit, quod hæc ceremonia non fit necessaria. Præsertim apud ipsum, qui ante ab Engelio Respondente meo humanissime invitatus, ne ipsum & Dn. Decahum quidem in auditorium, quod alias moris & humanitatis est, comitari dignatus est. Metuebat igitur sibi meus Respondens, ne si eum privatim invitaret, sibi *invitationem signi* forte exprobraret mala quecum gratia repelleret. Alias oblatio disputationis per ministrum Academiae publicum, hic instar invitationis habetur. Tertium falsum est, quod in disputatione de statu induratorum, ut *Epistolographus* p. 5. garrit, rem, quæ *termino peremptorio* designatur, omnibus modis defendenter. Sane ut illud vocabulum nemini unquam obtrusi; ita nec in hac disputatione, quæ questionem illam alibi discussam nulla ratione attigi. De altera impressione futilem suarum prælectionum Lipsiæ absque censura ordinarii Censoris facta, si inquiratur, facile patet fieri poterat, illas apud typographum, qui fine ordinarii & extraordinarii Censoris consensu chartas maledicas hactenus excudit & recudit, impressas fuisse. Circumstantia illa-

dum

A

ini-

iniquitatis tanti non est, ut de ea prolixè litigemus, cum iniqüitas Epistolographi manifesta sit. Quippe qui effrontem calumniam p. 5. repetere non erubescit, ac si ego foeda & absurdā dogmata assuerim. Cur? quia ipse ignarus hujus controversiæ dicit. Quis vero insens aut orthodoxus erit, si calumnia vim probationis habere debet? Quos *Epistolographus* contradictionibus constringere vult, eos omnis Dialectices & Sophistices rudes esse oportet. Ego vero *ideam malitiosi Sophiste B. Dannhaueri* evolvi, antequam Epistolographus nova ejusdem specimina edere cœpisset. Cujus exempla nunc quidem in hac ejus epistola plura comparent, quam vos *Juvenes veritatis studiosi*, forte a novello Præsule expectassetis. Spectant huc ratiocinia, quæ p. 6. & 7. sequuntur: inter Pontificios hodie de statu induratorum modeste controvertitur; Ergo Lutheranis ob dissensum circa eandem materiam, licet sibi invicem capitales errores impingere, manifestasque turbas ciere: quia hac ratione illi Lutheranis non possent intestina bella exprobrare. Smalcius, Socinianus, docuit, *Deum nonnullos impios ita obdurare, ut non possint resipiscere, vel ad se converti*: Ergo, qui cum S. Scriptura, Formula Concordiæ, Luthero & optimis nostris Theologis docent, *Deum ex voluntate consequente judiciaria, quosdam refractarios contumaces peccatores ita indurare, ut ex propria culpa resipiscere & converti nequeant*, Socinianorum ex alia & quidem falsissima hypothesi assertum errorem faciunt suum. Improbam *ασυλλογιστικην* hanc bis terve jam confutavi; & tamen infra recimitur, ut impenitus harum controversiarum fucum faciat ac aliquid calumniae hæreat. Dum autem pag. 6. sine omni judicio garrit, meam, hoc est communem veterum Theologorum sententiam, *fundamentum fidei penitus evertere, simul confratrem suum Gedanensem pungit*, qui hanc controversiam in ipso disputationis titulo modestius *PROBLEMA THEOLOGICUM* appellavit. At noster Aristarchus acutum alias cernens, non videt, qua ratione lux cum tenebris conciliari queat. *Quod, quia in tenebris hæret, facile accredo.* Nescit enim quid fundamentum fidei, quidve articuli fidei fundamentales sint. Alias hujus suæ assertionis temerariæ rationem at-
tulit-

tulisset. Nullum sane fidei articulum fundamentalem nominare potest, quem nostra sententia tantum vellicet, multo minus, quem evertat. Ipse vero *Censor* labefactat justitiam Dei punitivam, quæ maxime necessaria est in Deo, quaq; satisfactio Christi necessaria nititur; labefactat doctrinam de gratia amissibili & reapse sæpius amissa, de prævidentia, de induratione, de peccato in Spiritum S. de pœnitentia non differenda, impugnat doctrinam Formulae Concordiæ artic. XI. p. 808. 812. 813. 820. 821. securitatem impiorum aper-te fovet. Si enim omnibus induratissimis etiam peccatoribus in ultimo vitæ fine, ostium gratiæ semper apertum est, improbi, quorum pars major est, cum summo animarum periculo pœnitentiam casui exponent, & usque ad diem emortualement illam different. Id quod sæpius ex optimorum Theologorum testimoniis probatum fuit. Cæterum, an Pastor Silesius, an Aristarchus noster in dijudicanda hac controversia, meliori judicio theologico polleat, lectores prudentes extra partium studia positi arbitrentur. Id vero quam absurdum sit, Vos, nobilissimi Juvenes, facile judicabitis, quando p. 7. jactat, se statum controversiæ liquido in suarum prælectionum li-mine formasse, nec ἀπερσδιονύσως illam ad articulum de S. Scriptura, quæ unica controversiarum norma est, retulisse. Primo enim quæstio hic non tantum est, an Deus ulli homini dum vivit, omnem divine gratiæ aditum præcluserit? Sed de induratissimis peccatoribus, & quidem quod voluntatem Dei consequentem judiciariam attinet, queritur. Secundo, si hæc quæstio ad locum de Scriptura S. pertinet, Aristarchus omnes hæreses, & quæstiones controversas, ad hoc pri-mum prælectionum suarum in B. D. Alberti libellum de interesse præ-relig. Christ. caput referre potest. Num vero sic promissis suis, vobis Juvenes præstantissimi, in publico programmate anno superiori factis stabit; nempe intra anni spatiū se laudatum libellum explicatu-rum esse? Fallor, aut hoc voluntas signi est, aut intra mensem, isti-us explicationem vobis præstare tenetur. Sed ne fastidium, Ju-venes Optimi, vobis per confusas Aristarchi ambages augeatur, sta-tum causæ paucis repetam, additis certis cautelis, vel presuppositis, ex quibus, quid in hac Epistola disceptetur, facile judicatu futurum sit.

-diluz

Con-

Controversia in eo præcipue vertitur: *An induratissimis omnibus peccatoribus, nullo excepto, fores gratie, usq; ad finem vite semper pateant?*

Ego cum S. Scriptura, Formula Concordiae, Luthero & Theologis nostræ Ecclesiæ præstantissimis, quique inter superstites jam non habent pares, id ceu veritatem catholicam asserui, multisque argumentis eandem adstruxi. Epistolographus vero, in gratiam aliquot novaturientium Fratrum, pertinacissime istam negat. Indutus autem videtur, ut hoc sentiret primum, quod *excæcationis & induratio statum non cogrovisset*; deinde, *quod voluntatis Dei antecedentis & consequentis judicariæ indolem, ejusque applicacionem ad objecta diversa, in hac vita, nesciret.*

Hinc I. Cautelam, velim, Optimi Juvenes, hic observetis, quæ est; Dantur in hac vita, & quidem in ipsa Ecclesia, homines penitus excæcati & indurati, quibus Deus ex voluntate consequente judicaria, omnem gratiam salutiferam subtraxit. Hanc assertionem in Additam. Disput. de stat. indurat. à §. 27. usq; ad 31. & consensu meo orthod. probavi.

II. Excæcatio & induratio ejusmodi peccatorum confirmata & totalis, est invincibilis & inexpugnabilis. Quod cum Luthero & Huttero in Comp. Theolog. Loc. VII. qu. 8. D. W. Lyserus, Dorscheus, Hülsemannus, Geierus & alii affirmant.

III. Qui peccatores indurati in hanc miseriam, propria culpa prolapsi sunt, sunt inconvertibiles. Quod cum S. Scriptura, Lutherus & multi alii saepius a me allegati Theologi asserunt, v. Consens. meus Orthodoxus p. 18. squ.

IV. His prorsus ita induratis, Deus, non ex absoluto decreto, sed ob prævisam contumaciam incorrigibilem, ante finem vite gracie revocatricis terminum fixit. Quod cum Form. Conc. artic. XI. p. 812. Hutterus, Hunnius, Hülsemannus, Dannhauerus, Geierus, Carpzovius & alii Theologi ex divinis literis statuunt. Sed noster Epistolographus has assertiones, ut in aliis publicatis chartis, ita in nova Epistola sua, frivole impugnatum ivit, ad nauseam usque repetendo suam assertioneim: *Fores gratiae divine omnibus etiam indu-tendo suam assertioneim:* *Fores gratiae divine omnibus etiam indu-*

ratissimis peccatoribus usq; ad finem vita patent; ita, ut ne peccatores in Sp̄. S. etiam excipere velit. Causam eri oris adeo pertinaciter defensi, mihi in ejusdem chartis deprehendere non licuit aliam, quam quod ignorato statu induratorum, nesciat voluntatis Dei antecedentis & consequentis verum discrimen, ejusque ad diversa objecta, ieu hominum diversas classes applicare. Inde ex communione nostrorum orthodoxorum Theologorum sententia notanda hic est,

*V. Cautela: Voluntas Dei antecedens, (quæ Scholasticis prima dicitur,) est desiderium Dei salvandi omnes peccatores, qui in Christum credunt, & in ea fide, ad finem vita perseverant, Joh. III. 16. Marc. XVI. 16. Matth. XXIV. 13. Hæc vero non est absoluta, sed ordinata & conditionata, quod contra D. Huberum, Hunnius, Rungius, Mylius, Hutterus, Meisnerus & alii demonstrarunt. Voluntas autem Dei consequens, applicationem vel rejectionem oblatæ gratiæ respiciens, includit præscientiam Dei, quæ ab æterno prævidit, tum qui constanter credituri, tum qui non credituri sint, Rom. VIII. 29. Hinc voluntatis hujus divinæ, duo decreta cum Formul. conc. art. XI. pag. 808. Hutterus in Expos. ejusdem p. 1128. seqq. D. F. Försterus in Probl. Theol. ex orat. Domin. Dec. 2. probl. I. D. Lobeckius in II. Additam. meo, p. 8. 9. allegatus, D. Kunadus in Comp. Theol. Disp. XII. de Prædest. §. 24. seq. & alii observarunt: Alterum est electio-
nis ad vitam æternam, concernens credentes, quod his verbis ex-
primi potest: Volo, & ex prævisione fidei eorum constantis decer-
no, ut Abrahamus, Isaacus, Jacobus, David, Petrus & horum similes
omnes habeant vitam æternam: Alterum decretum est judicii &
reprobationis (inde voluntatis Judicariæ dicitur) spectans incre-
dulos, refractarios, induratos & omnes finaliter impenitentes,
quod ita habet: Volo, & ex prævisa contumacia ac perseverante
impenitentia decerno, ut Sodomitæ, Saul, filii Elii, Pharisei, Judas
proditor & horum similes, ob impenitentiam perseverantem ad
finem vitæ, æternum pereant. Ita Formula Concordi artic. XI. pag.
808. 820. & post multos alios orthodoxos Theologos, D. F. B. Carpzovius
in Part. VII. conc. Funer. ex Ephes. I. 4. 5. 6. von der Evangel. Kir-
chen*

(11) (50)

chen richtigen Lehr von der ewigen Gnaden-Wahl / p. 117, sqq. etiam declarat.

Hinc VI. *Cautela animadvertisenda*, in quam ut D. Huberus, ita noster *Epistolographus* subinde impingit: nempe decretum electionis non nuda antecedente, sed consequente simul voluntate terminandum esse. Quia 1.) electionis decreto inclusa est præscientia DEI, qua non solum considerantur media salutis ex parte DEI, ut *oblata omnibus*; sed etiam respectu hominum, ut *acceptata & usurpata*, hoc est, non in quantum credere debent; sed quatenus actu, per gratiam in Christo partam credunt, & quidem perseveranter usque ad finem: 2.) Si voluntate antecedente terminata esset electio, necessum foret, ut essent convertibilia. At non sunt *ἀντεριθούσαι* voluntas antecedens, & electio. Etsi enim misericors Deus omnes electos vult salvatos; non tamen vice versa, quoscunque salvatos vult, sunt electi: *Multi sunt vocati, pauci vero electi*, Matth. XXII. 14. Hisce se constringi videns D. Huberus, distinctionem voluntatis anteced. & consequ. rejicit, ac tantum antecedentem seu universalem agnoscit; subordinatam vero seu consequentem (qua Deus vult tantum credentes salvari, incredulos autem & impoenitentes damnari) contra expressam Scripturam negat, eamque antecedenti contradictione opponit, *Apol. conf.* p. 197. & 217. squ. Cujus erroris fons erat, quod Deo affingeret voluntatem absolutam, qua simpliciter & absolute sine omni determinatione, nolit mortem peccatoris &c. v. *Lobeck. in Additam. II. p. 9.* & *Hutter. in Exposit. Form. Conc. p. 1134. sqq. 1198.* Noster Epistolographus quidem distinctionem voluntatis divinæ, in antecedentem & consequentem admittit, negat etiam electionem universalem; At illius distinctionis genuinam applicationem nescire ipsum, chartæ ejus testantur publicatæ. Quia voluntatem Dei antecedentem gratiosam, extendit ad omnes peccatores induratos usque ad vitæ finem. Unde cum Hubero subinde urget Ezech. c. XVIII. & XXXIII. quasi Deus absolute mortem impii nollet. Hoc autem falsum esse, ex B. Hulsemanni vindic. L.L. class. p. 87. discere potuisset: *Cavendum est, inquit ille, ne terminum ad quem voluntatis antecedentis NB. pos-*

namus ultra voluntariam communionem hominis, cuius primam invoca-
tionem per Evangelium. Ab his enim terminis NE. initium capi-
voluntas consequens, seu supplicia, seu premia in hominem decer-
nat &c. Si ergo voluntas Dei antecedens in hac vita respectu con-
tumacium & induratorum peccatorum, ante obitum illorum ter-
minatur; non poterit erga totaliter induratum, illa grata vo-
luntas Dei, seu misericordia ejus adhuc durare. Nam manifestum
est, illa cessante, in hac vita voluntatem Dei judiciariam jam sese re-
spectu induratorum exserere, dum illos gratia sua plane deserit, ut
Formul. Conc. p. 808. 820. sequ. docet. Cæterum etsi Epistologra-
phus, cum Hubero electionem universalem non nominat; gratiam
tamen universalem, hac ratione usque ad finem vite cuiusvis indu-
rati peccatoris fingit absolutam; quasi Deus simpliciter & absolute,
sine determinatione, nolit mortem peccatoris; ac adeo gratiam
suam erga contumaces ac induratos, ante finem vitae non abrumpat,
vel auferat. Id quod etiam Huberus subinde ursit, alia tantum lin-
gua usus. v. D. Hutteri Exposit. *Form. Conc.* p. 1199. seq.

Indè VII. *Cautela* notanda, quod *gratia Dei revocatrix* qui-
dem ex antecedente Dei voluntate proveniat, sed habito respectu
ad relapsos convertibiles, ad voluntatem consequentem pertineat,
ut D. Kunadus loc. supra citato expresse scribit. Verba ejus in *Epist. ad*
Rosteusch. p. 44. integra allegavi. Hinc B. D. Rungius in *Protect.*
in Exod. c. VI. part. 2. in loc. doctr. scribit: *Incredulitas verbum Dei*
respuens, præcludit NB. homini omnem aditum ad gratiam, h. e. gran-
de illud peccatum, de quo Spiritus S. mundum arguit, Iohann. XVI, 9-
quod Deum accusat mendacii, i. Ioh. V, 20. Et certam meretur damna-
tionem, Rom. II, 8. Hebr. III, 29.

His cautelis observatis, Juvenes Optimi, facile officiæ & stro-
phæ, quibus Epistolographus utitur, discuti possunt. Semper enim
in illas, petendo principium impingit, suamque *antithesin*, quam
probare tenetur, *loco-principii* recinit, obvertitque. Equidein mihi
illam *ampioriam* p. 8. & 9. affingit; ac si ego, quando thesin meam,
qua est inter Evangelicos catholica, defendo, peterem τὸν αἰεὶν.
At nosse debebat hypercriticus Censor, ex veterum Philosopho-

sum

rum disputandi modo per quæstiones, quod is, qui thesin suam propositam repetit, petitionem principii non admittat, si illam rationibus certis subnixus defendit; alter vero quæfitor, qui istam seu
 opponens impugnare nititur, contradictoriam adferendo, canque ad probationem hujus, synonymous phrases attulit, idemque per idem, mutatis tantum vocabulis probavit, is petere τὸ εἰν αἴρειν dicitur. Defensor autem theseos suæ, vel respondens, etiam si illam in conflictu repeat, non petit principium. Quia is tamdiu in possessione veritatis manere censetur, donec quæfitor, seu opponens illam evertat. Si igitur opposens ante, thesin suam, tanquam actor tantum repetit, nullas rationes solidas adducendo, (ut *Epistolographus noster*,) petere τὸ εἰν αἴρειν, & coccyzare dicitur. Quare ineptissime arguit: Si opposens tantum petitionem principii admittit, omnia scripturæ oracula a sectariis ludibrio expositum iri. Quis illum hanc Dialecticam docuit? An Lutherani concedunt, Pontificios & Calvinianos in possessione Evangelicæ veritatis esse, quando sua placita erronea nobis opponunt? Ego vero quod præsentem controversiam attinet, jus veritatis antiquissimæ defendo: Si *Aristarchus me* isthoc jure, tanquam actor importunus, seu opposens deturbare velit; non coccyzare, h.e. suam antithesim subinde tantum repetere, sed rationes solidas ex Scriptura adferre, suamq; antithesin veram, meam vero thesin falsam esse demonstrare debet. Si ipse, ita nostram assertiōnem validis argumentis destruere, ut nostrates Pontificiorum & Calvinianorum errores destruxerunt, valet, non amplius petet principium, ut hactenus, & in hac sua epistola fecit. Illud tamen non nego, respondentem h.e. defensorem theseos posse etiam petere τὸ εἰν αἴρειν, si in responsionibus, distinctiones adhibeat, quas Opponens ante demonstravit falsas esse. At meus *Aristarchus* hujus mei fallaciæ nondum strophis suis omnibus convincere potuit. Quando enim ex *Ezech. XVIII. p. 10.* ratiocinium novum necit:

Quicunque voluntate antecedente nullius peccatoris adhuc viventis mortem vult, is induratis in hac vita gratiae ostium non occludit:

Subsumo: Atqui: Ergo &c.

In hac majori propositione, petitio principii latet: ideo illa sic juxta cautelam VI. supra præsuppositam, limitanda venit:

Quicunque voluntate antecedente nullius peccatoris adhuc viventis, NB. ABSOLUTE vult mortem, is induratis in hac vita gratiæ ostium non occludit. Sic transeat major; Minor vero inde,

(Atqui Deus voluntate antecedente NB. ABSOLUTE nullius peccatoris mortem vult) est falsissima.

Huberus quidem, id Prophetam absolute asserere dixit; sed probare, ut noster Epistolographus, non valuit. Voluntatem enim illam Dei conditionatam esse, ex v. 24. cap. cit. qui non videt, eum cœcum esse oportet. Pudenda autem Epistolographi est negatio, quod ipse per mortem, ibi cum Socinianis non intellexerit & adhuc præcipue intelligat mortem temporalem. Si enim hanc non præcipue indigit, cur ex his verbis probare tantopere contendit, gratiæ ostium ideo ante mortem temporalem induratis semper patere, quia Deus nolit adhuc viventis mortem? An vitæ temporali non opponitur mors temporalis? Quæstio autem hic est, an ante mortem temporalem, indurato gratiæ ostium semper pateat? Hanc vero Censor ex Ezech. l. c. probare vult. Si enim de morte spirituali ac æterna Prophetæ verba, ex nostratium Theologorum mente intelligenda sunt; Censor inde plane in seiner ersten Vertheidigung p. 24. lin. 24. 25. nihil probavit. Ideo necessum est, ut mortem præcipue temporalem cum Socinianis intelligat. Dixi præcipue: Non enim in Parænesi mea p. 7. particulam exclusivam tantum, ut Censor calumniatur, adhibui. Conferte, si lubet hic, Juvenes præstantissimi, B. Glassii locum in Orth. Consens. meo p. 44. seq. transcriptum. Is enim lucem propheticō dicto, quo Noster toties abusus est, accedit. Quia is, ab impi moriente, semper argumentatus est ad ostium gratiæ usque ad mortem apertum. Id quod jam negat, quoniam se constrictum videt.

Quæ nunc Epistolographus p. II. sq. de convertibilitate omnium peccatorum induratorum oggannit, cum alibi, tum in consensu meo orthodoxo p. 18. 19. sequ. probavi, si absolute dicatur, falsum esse. Ubi enim

enim ego asserui, induratos, voluntate Dei antecedente, esse inconvertibiles? Calumnia hæc est manifesta. Semper enim illos voluntate Dei consequente judiciaria, & quidem sua culpa inconvertibles fieri statui. Si Schmidii verba mentemque *Censor* intelligeret, ejusdem verbis non ita imprudenter abuteretur. Quod enim ille statuit, id ego quoque saepius asserui. Schmidius solum diabolum inconvertibilem *absolute* dixit. At nuspian negavit, induratos, ex *Hypothesi* (ob malitiosum obicem perseveranter positum) fieri inconvertibles. v. *Comment. ejus in Jerem. c. VII. v. 16.* pag. 301. ita Dannhauerus p. 12. rectissime dixit, homini in ipso actu peccatum in Spiritum S. primum nempe admittenti, gratiam Dei offerri; nisi enim oblata, imo ante collata etiam fuisset, quomodo illam malitiosissime repellere & blasphemare ac adeo se illo peccato obstringere posset. *Ebr. VI. 4.5.* Verum ubi talis jam per actus malitiosos habitum istius peccati contraxit, *Censor* demonstret, ubi Dannhauerus affirmat, tali peccatori in sensu composito considerato, gratiam Dei adhuc offerri. Evolvat, quæ D. Hanekenius in *Medit. Carol.* p. 38. 78. tradit, & distinguat inter peccatum in Spiritum S. *inchoatum*, & *consummatum*. De priori, non de posteriori, Dannhauerus loquitur. Sed repetit sophisma suum, in *Parænesi* p. 8. 9. dilutum: Major illius est:

Quoscunque Deus voluntate sua antecedente salvos esse cupit, illi sunt convertibiles.

Hanc ex verbis Additamenti mei I. p. 36. exculpere molitus est, quæ, ut repetam, ita habent: Nach dem vorhergehenden Gnaden-Willen will Gott alle Sünder! NB. die sich befehren lassen / selig haben; aber nach dem folgenden Gerichts-Willen / will er den boschhaftigen Verächtern seiner Gnade und ungläubigen versteckten Sündern seine Gnade entziehen ic. Hic vos, Juvenes eruditissimi, appellavi, ut judecetis, an Antagonistæ mei conficta propositio major, in meis hisce verbis Germanicis contineatur. Sed quia *Epistolographus* coccyzare atq; id asseverare contendit, has propositiones, suam Latinam & meam Germanicam, esse æquipollentes, non indignabitur, si ipsum Sophistam appellem. Nemo enim cordatus, & cui dialectices de conver-

conversione propositionum præcepta nota sunt, in illum sensum
mea verba torquere potest. Mea enim propositio Germanice alla-
ta, hæc est: *Deus voluntate antecedente omnes, qui se converti finunt,*
(ac adeo non malitiose repugnant) *salvos esse cupit.* Hanc verissi-
mam, quæ mea est, aut imprudenter, aut impudenter pervertit in
sophisticam & falsam propositionem a me nec prolatam nec
agnitam. Aliud enim est, sich befehren lassen/ aliud est, befeh-
ret werden können. Die sich actu befehren lassen/ sind zwar auch
befehrlich; Aber nicht vice versa, die befehrlich seyn/ oder befehret
werden können/ lassen sich deswegen actu befehren. Desinat ergo ita
impudenter sophisticari, & Lectori minus provido glaucoma face-
re, nisi mensuram Clerici litigiosi implere velit. Cæterum quam
alienus abs Huberi absurdâ sententia Aristarchus noster sit, forte
alibi prolixius demonstrari dabitur. Alia tantum lingua, non
mente utitur, ut supra *Cantel. V.* indicavi. Nam perinde, ut ille
voluntatem Dei consequentem judiciariam, post hanc vitam de-
mum exseri, ita & noster statuit. Cavillatur enim, propositiones
reduplicativas, quas non intelligit. Putat hanc propositionem:
Deus antecedente voluntate peccatores in Spiritum S. salvos esse cupit,
*in sensu specificativo, h. e. antequam illud peccatum consumma-
sent, ac adeo adhuc credere potuissent, absurdam esse.* Hoc vero
nemo, nisi cui *Secunda Petri* deest, negat. Ego enim Deum pec-
catores in Spiritum S. reduplicative sic dictos, salvos adhuc velle nun-
quam asserui: Quia non amplius objectum voluntatis antecedentis,
sed consequentis judiciariæ sunt. Absurda sibi singit, ut habeat,
quod arrodat. Videri vult se abhorrere abs Huberi sententia; ean-
dem tamen, sub aliis loquendi formulis, reapse tuctur. Si quis for-
mulas, queis de diabolorum rejectione utitur, legit, non alium il-
læ sensum parere possunt, quam quod statuat cum Calvinianis eo-
rum rejectionem & damnationem fuisse absolutam. Nam redu-
plicationem hanc admittere non vult: *Deus Diabulos, quatenus, vel
si in statu perfectionis concreato mansissent, eternum salvos voluisset.*
Si ergo hæc reduplicatio absurdâ & falsa est, necesse est, statuatur,
illos absolute damnatos esse: *Quicquid tergiversetur & nugetur*

Cen-

Censor, inania verba repetendo. Sed mihi ad alia ejusdem commenta discutienda properandum est. Pag. 15. mihi affingit interpretationem, quam nunquam dedi. Ego enim potius statuo, apud Ezechiem l.c. agi cum convertendis seu convertilibus; non vero penitus induratis, licet tentatis. *Quis vero jussit hisce Evangelicarum promissionum dulcedinem propinari?* Profecto apud Ezechiem gravissimæ simul comminationes, quæ ad impoenitentes spectant, habentur. Unde sic potius argumentor: *Quicunque Evangelicarum promissionum dulcedinem induratis propinat, ille eandem reddit irritam, & conculcandam exhibet canibus & porcis, quod Christus Matth. VII. 6. vetuit.* Atqui hoc facit Censor: Ergo &c. Sane in universa Scriptura S. nullus solatii locus, nisi poenitentibus suppetit, conf. *Additam. IV. p. 18. 19.* Meis verbis p. 16. Censor more suo, hoc est, Sophistico infarcit sua verba; ac si ego auditores Ezechielis pro *induratis* habuissent. Cum tamen in Parænesi mea p. II. id diserte negarim.

Ad insipidam exceptionem, quod *Dannhauerus* omnes induratos habuerit pro convertilibus, bis jam a me responsum est. Frustra sane ejus fuisset distinctio peccatorum, in *convertibles*, & *inconvertibles*, quam in *Parænesi*. p. II. adduxi. Nemo etiam sanx mentis crederet, quod *Dannhauerus* cum Epistolographo p. 17. per *impium extra fines Ecclesiae post clausam gratiæ januam ejectum, intellectum mortuum damnum*. Obstant ejus verba *Hodos*. p. 879. Nec ille dicit januam non ante claudi, quam in morte miserrimum ævum inchoante: sed de *satisfactione* Christi pro impoenitentia terminatrice hujus seculi, quatenus illa in hac vita adhuc valida est, janua nondum clausa. Confundit ergo Censor doctrinam de *satisfactione*, cum doctrina de *induratione* imperite aut fraudulenter. Notate hic iterum, candidi Lectores, animi candorem Epistolographi. Qui circa finem p. 17. nunc *reduplicationem*, quam supra in pari causa impugnavit, usurpat. Si B. Varenius cum Epistolographo statueret, Deum mortem impii, qua talis, nolle; necesse est, statuat cum Hubero, Deum impios coactum damnare, ap. *Hutter. in Exposit. F. C. p. 1199.* ita vero absurdus Varenius non fuit, sed locutus

C

est

est de voluntate Dei antecedente. Quemadmodum Kortholdus etiam distinctionem voluntatis antecedentis & consequentis mecum agnovit, & jam c.l. adplicuit, quod Censor non intellexit. Kortholdus enim *thes. V.* cum aliis orthodoxis Theologis contra Huberianos observat, quod Deus sub *communi quadam ratione*, *nondum respiciendo ad eorum vel fidem, vel incredulitatem* (quod est nihil aliud quam voluntas antecedens) *velit omnes salvos fieri*. Id ego quoque centies dixi. Hic autem quæstio est de voluntate Dei consequente, ubi vel fides, vel incredulitas respicitur. Ideo B. Gerhardi regula *de Elect. §. 205.* valere debet: *Ex se universalia, per hominum incredulitatem sunt particularia.*

Quæ de locis *I. Tim. II. 4.* & *2. Petr. III. 9.* coccyzat, in *IV. Additam.* iam, & in *Consens. Orthod.* p. 36. discussa sunt. Nimirum nescit Epistolographus inter gratiæ divinæ oblationem, & actualem collationem cum fructu conjunctam distinguere: Hæc ad solos pœnitentes spectat, ut pueri norunt, qui nondum ærelavantur. Evolvite mea allegata scripta, & fidem Sophistæ deprehendetis, qui meam, quæ communis Theologorum sententia est, maligne cum Piscatoris placito confundit. Et nescio, ut Censor salva sua hypothesi Huberiana p. 17. admittere possit, *Deum induratis, quatenus tales sunt, gratiam suam non offerre*, quod hactenus πολὺ μὲν λαζί impugnavit. Ergo quatenus emolliti & conversi jam sunt, illis offert gratiam conversionis? *Quis ita absurde loqui amat?* Brochmandi verba a me in *Parænes.* adducta, quæ ejusdem sententiam destruunt, ut Gallus prunas, transilis, & de gratia Dei universali, quam nusquam negavi, multa iterum confuse declamat. Venerandi nostri D. Olearii, quæ mens sit, ex verbis ejusdem jam in *Additam. IV.* & *Parænesi* mea, p. 13. 16. satis declaratum est. Censor interim circulum suum rotet, quamdiu ipsi lubet. Quandoquidem fixum manet, ut Æthiops cutem non mutet. De finali impenitentia, an Christus pro illa satisfecerit, B. Kromayeri nostri verba nuper in *Consens. Orthod.* p. 10. adduxi. Hunc, qui etiam reduplicationem quatenus ipsi tantopere invisam, aut potius non intellectam, usurpavit, si lubet impugnet. Sed quæstio illa altioris est indaginis, quam ut ab ipso, et si

et si resolutissimus sibi Doctor videatur, solide resolvi queat. Circa thes. 6. p. 22. nihil nisi verba dat inania. Induratis reduplicative sic dictis gratiam Dei Act. XVII. 30. 31. oblatam fuisse nunc concedit, quod tamen supra p. 17. negavit. Quid de tali disputatore sentiendum, *Juvenes cordati*, judicate? Si ad applicationem voluntatis antecedentis, & consequentis intelligeret, non ita semet contradictionibus involveret. Verum est, quod Christus acquisivit, id etiam offertur omnibus, sed non semper, alias etiam damnatis in inferno adhuc illa gratia offerenda foret. Qui constanter malitiosum obicem ponunt, ut indurati, illi non legitimo modo oblatam gratiam accipere possunt. Christus etiam poenias infernales, pro omnibus reprobis in inferno, ac adeo etiam induratis sustinuit: Ergo illis hæc gratia adhuc offerri debet? P. 22. mirabiliter ratiocinatur: Christus judicaturus est induratos in sensu composito: Ergo talibus poenitentia proposita aut proponenda fuit NB. usque ad mortem; nam de hoc tempore quæstio est. Satis est, quod semel, bis terve oblata, sed rejecta fuit. Nuspian Paulus dixit: Iterum iterumque Deus præcipit, refractariis poenitentiam & fidem offerre. Contrarium extat Tit. III. 10. Nuspian legitur, quod omni tempore, usque ad mortem aut quamdiu homines sunt: Nam nec in inferno desinunt esse homines, aut etiam in statu mortis. Tædet cum Censore κοκκύζειν, & nugari.

Pag. 23. negare vult, poenitentiæ prædicationem etiam ad voluntatem Dei consequentem pertinere, quod nullus saniorum Theologorum in dubium vocavit. Ibidem indurationem originalem, ab induratione per malitiæ habitum acquisita distinguere necrit. Chorazitæ & similes indurati ob indurationem non sunt conversi, id est, non amplius revocati, sed condemnatio iis denunciata a Christo fuit. Matth. XI. Inde mihi ex suo male temperato cerebro consequentias affingit, quas in mea Parænes. pag. 17. nemo sanus invenerit. Putidum esset, istas nugas repetere, iisque saepius discussis, ab integro recensere. Qui mea in Parænesi tradita capit, istius coccysmos jam saepius confutatos ridebit, aut dolebit hominis impotentiam animi. Quæ enim septies a me diluta sunt, com-

menta subinde occentat, & ut iterum respondeam, inepte poscit. Anicularum more garrire, verbaque garrientium, *tu dicas, ego dico, nos dicimus, vos dicitis*, cum nausea vestra, *Juvenes Optimi*, repetere nolo. In locum Paulinum Rom. II. 5. evolvite accuratissimi D. W. Lyseri *System. Theol.* p. 1329. seqq. qui illum a nostris Censoris tricis vindicavit.

Pag. 24. novellus Censor putat, causam nostram non magnopere adjuvare locum Act. XIII. 46. Sed ad dictum Act. XVII. 30. recte intelligendum, utique plurimum iste facit. Inde p. 25. scribit, quæstionem de voluntate Dei consequente, non nisi a larvis motam. At ipse movit. Quia utriusque voluntatis discrimen, ut supra *cant.* V. & VI. indicavi, non intelligit: Hinc illæ næniæ. Quod D. Schmidius in *Colleg. Bibl.* non de induratis loquatur, ut Censor garrit, ex ejusd. cit. loc. §. 13. adparet: ubi explicat, quod Deus exhibeat fidem, ut *eam NB. in ipsis non resistentibus operetur.* Qui ergo malitiose resistunt, indurantur, & hac conversionis & fidei gratia excidunt, in illis operari non potest. Dixeraim, disputationem hic præcipue esse de induratis ex genere regenitorum. Censor inde colligit, me irregenitis nunc gratiæ januam claudere, nunc aperire. Quæ, qualis, quanta? Evolvat D. Scharffii *Disput.* de convers. hominis a. 1652. Wittebergæ habitam §. 53. Quæ ex loco Act. XVII. quærerit, sæpius dicta sunt. Neque ego hic de illo loco egi, qui omnino de vocatione universali agit; sed quid inde? Num ideo inter Athenienses omnes etiam per malitiam indurati & refractarii, a Deo usque ad finem vitæ vocati & revocati sunt? *ληροι.* Ego induratos ex genere irregenitorum, a vocatione divina non exclusi; sed inter hos etiam esse, qui duritiem cordis connatam, per malitiam magis aggravant, ac inde in sensum reprobum dari, statuo, hos autem denuo a Deo usque ad finem vitæ revocari, Aristarchus probare debuit. Sed mire hic cuculat, ut imperitis rerum sacrarum fucum faciat.

Pag. 27. multa tricatur, quæ inania sunt. Nam ante jam asserui, Apostolum agere de *vocatione prima*, & de gratia Evangelii & fidei illis offerenda, qui ejus antea nondum fuerunt participes, qui que propter illius contemptum, in judicium indurationis, adeoque

in

EDITION

20

in poenam desertionis divinæ inciderant. Alias Paulus non simpliciter dixisset: *Deus præcipit; sed iterum præcipit.* Deinde ut inanes Aristarchi quæstiones solvantur, notandum est, nostrates Theologos, Hunnium, Meisnerum, Hülsemannum & alios statuere, quod tribus maxime temporibus, universalis vocatio solenniter promulgata fuerit, per Adamum, Noachum, Christum & Apostolos. Ubi per tertiam, copiosorem gratiam oblatam omnibus etiam induratis, quippe in tenebris mortis sedentibus fuisse, non negarim. Inter hos autem aliqui, qui non per affectatam & confirmatam duritiem cordis, propria culpa penitus induruerant, vocationi illi obtemperarunt; aliqui vero, quos jam dixi, per vocationem hanc magis occalluere, præfracte illi resistentes, non paruerunt. Hos Paulus omnes quidem vocavit, quia illos contumaces & refractarios discernere nescivit. Deus enim qui voluntate antecedente omnes salvos vult, omnes simul vocare præcepit, ut penitus indurati nullam haberent excusationem, sed redderentur *ἀναπολόγητοι.* Quanquam hic effectus vocationis divinæ per accidens dicatur. Censor tamen inde nihil lucratur repetitione suorum coccysmorum. Neque enim Paulus, nec alii Apostoli vocationem illam apud induratos subinde reiterrarunt; sed cum invitatio eorum aures induratorum pulsasset surdas, & illi pertinaciter vocationi restitissent, illud Esaianum cap. VI. repetitum est: *Incrassatum est cor populi hujus &c. ut ne sanem eos,* Act. XXVIII. 17. Etsi ergo gratia hæc Dei copiosa & superabundans dicatur; mox tamen illa, cum blasphema multi loquerentur, in iram conversa est, ut Dominus iratus dixerit, quod nemo illusorum & refractariorum cœnam suam gustaturus sit, Luc. XIV. 24. inepte hinc quærerit *Censor*, quando ante Apostolorum prædicacionem, media salutis, per antecedentem gratiam oblata fuerint? Ita enim quærunt Calviniani, qui particularem vocationem statuunt. Cum his ergo *Censorem* sentire oportet ita quærerentem. Viciissim ex ipso quæro: Quando media gratiæ Americanis & Indis gentilibus, per multa elapsa secula, & hodienum offerantur? Respondebit forte, id per Apostolos semel factum, Deum ad reiterationem gratiæ temere rejectam non esse obstrictum. Atqui sic simili modo

46 (22) (9)

ipſi respondeo, id factum esse per Noachum, & quandoque per nuncios extraordinarios. Tandem vero Deus obſtinatos & excæcatos gentiles dimiſit ingredi vias ſuas, *Act. XIV. 16.* Nec Apoſtolus, Rom. II. 5. ſcribit, eundem illum hominem, quem Dei bonitas invitabat, poſt theſaurizationem iræ, nihilominus adhuc invitari; ſed innuit, quid fruſtraneam invitationem ſequatur vel ſecuturum ſit, ut *Lysērus* ſupra allegatus probat. Falſum eſt, quod Paulus ſuperſteſ adhuc ipſe, *induratos* quoſvis ad pœnitentiā revocare non deſiſterit: Cum tales fugiendos eſſe ſtatuat. *Tit. III. 20.* *2. Thes. III. 5.* A tolerantia vero induratorum, ad invitationem pœnitentiæ N. V. C. Vera Dei miſeratio, qua hominis fit converſio, direcťe opponi-tur indurationi: Ergo hac incipiente, illa ceſſat, Rom. IX. 8.

Ad locum *Eſ. LXV. 5.* toties respondi, me *B. Schmidii* expli-cationem facere meam. Quæ *Censor* oggerit, ſolide venerandus Doctor-Theologus, in divinis literis exercitatissimus, in *Addit. IV.* pag. II. ſeqn. diſcūſſit; ut nihil reponere hactenus, niſi ſuam canti-lenam aut calumniam, *Censor* potuerit. Quas interim larvas jactat, cum illis pugnet. Mihi cum larvis (utinam etiam non cum larvato Theologo!) nihil negotii eſt.

Pag. 30. Diabolum inconvertibilem, de quo nulla hic quæſtio, iterum obvertit. Absit vero Diabolus! Cæterum ſi induratos Isra-ëlitas & Judæos convertibiles eſſe, persuadum habet; cur negat, illos ante extreūum diem converti poſſe? Negat Israëlitis inter gen-tes diſpersis, gratiam Dei per multa ſecula præclusam fuiffe; Et tamen de eorum conveſſione non desperat. Cur ad rationes in *Paræ-nes. p. 20.* ex *B. Carpzovio* adductas nihil reposuit? Qui *B. Hunnii* verborum ſenſus ſit, ex Hunnio in *Consens. Orthod.* p. 13. declaravi, quæ iterum inepte p. 31. recinit, repetendo coccylīnum ſuum; *omnes homines ſunt convertibiles.* Quod manet τὸ οὐνόμενον, donec probarit, homines a Deo penitus deſertos, poſſe ſe ex propriis vi-ribus convertere ad Deum. Deus quidem nemini pædagogiam vel aditum ad Eccleſiam absolute præclusit: Sed illa pædagogia nullum, lumine gratiæ deſtitutum convertit. Interim quæ *Censor* garrit, omnes diſpersos Israëlitas fuiffe convertibiles, coccylīnus eſt.

est. Ex quo simul adparet, quod Calvinianorum hypotheses de
absoluto decreto & gratiae particularitate non intelligat, aut da-
ta opera cavilletur. Id quod, si tempus permitteret, facile demon-
strari poterat. Omnes Israelitas inter gentes dispersos, invitatos
iterum ad poenitentiam fuisse, ait. Ubi vero? à quibus? quando?
an semper usque ad finem vitæ? Probet hoc *Censor*, aut coccyz-
are definat. Jeremias cap. III. 3. non dispersos Israelitas invitavit ad
poenitentiam, sed Judæos pari fato dignos. Inter auditores autem
Prophetarum, Apostolorum, & hodie semper mixtos esse incon-
vertibiles, nemo, qui Scripturam de induratis legit, aut sensu com-
muni valet Christiano, unquam in dubium vocavit, præter novel-
lum Censorem. Falsum est, quod Censor p. 33. dicit, Deum omnes
impios & hypocritas statim severissime punire decrevisse, v. Apoc.
III. 19. Qui curari aut emendari nolunt, illis auferat gratiam, *Matt.*
XIII. 12. nec reiterare illam usque ad vitæ finem, uspiam pro-
missit.

Quam p. 33. ad argumenti mei majorem propositionem ex
Ezech. XI. 19. reponit instantiam, inepta est. Major enim mea est
ex Propheta, *de corde induratorum abominabili intelligenda*; ipse
vero pro artificio suo sophistico, subsumit de impiis & hypocritis,
quorum corda non semper indurata sunt. Imputet ergo sibi, quod
verba clarissima capere nequeat. Quæ deinde ex Hülsemanno og-
gannit, ex Hülsemanno jam septies confutavi. Si ejus Commentatio-
nem in *C. VI. Jer.* integrum evolvisset, suam sententiam ibidem con-
futatam deprehendere potuisset. Sed homines pertinacis ingenii,
nullis rationibus cedere, constat: Præsertim si fastus ex nova infula
accedat, quem velare Noster amplius nescit.

Nunc velut miles gloriosus jactat, quod Magnifici Dn. D. Ha-
nekenii Meditationem Carolinam non confutaverim. At ille plu-
rima quidem sine genuino sensu confuse dixit, sed mecum tamen
circa primariam quæstionem sentit: *dari in hac vita inconvertibi-
les*; nempe peccatores in Spiritum S. quibus omnis divina gratia
ante mortem denegata sit, p. 38. & 78. Cetera quæ ille tradit, nul-
lam refutationem merentur; Cum nihil meditatus sit, quod non
ab

ab aliis dictum, jamque a me refutatum sit. Neque ego etiam Hercules sum, ut tot aggressores animosos simul omnes statim profili-gare queam. Quæ de pl. reverendi Parastatæ sui fidelissimi insano molimine, mea lit sententia, jam in Additam. I. p. 45. indicavi. Cujusvis prurientis caput scalpere meum non est, Et quamvis nunc dicta Paulina de induratione repeatat, eaque omnia ad suam sen-tentiam, ut ante fecit, incrustandam iterum inflectere nitatur; Si tamen centies illa vindicarem, centies ille sua interpretamenta reci-neret, dicendo, omnes in sensum reprobum dati sunt convertibi-les; quia gratiæ ostium omnibus induratis ad finem vitæ patet. Sic vero impios furore percitos, qua tales etiam convertibles sta-tuat, necesse est. Inde monitum ego Paullum Tit. III. 10. po-tius observandam censeo. Probare autem Censor tenetur, ubi in S. Scriptura legatur, *in sensum reprobum datos*, Rom. I. 28. & ἀπηλυπνότας factos, Ephes. IV. 1. conversos fuisse. Affirmanti in-cumbit probatio. Apostolus sane monet conversos (qui ante non totaliter indurati fuerant) ne in totalem indurationem inci-dant; utpote, ex qua nulla sit futura eluctatio. Satius fuisset illis, non cognovisse viam justitiæ, 2. Petr. II. 21. Hæc si recte intelligan-tur, concidit Censoris spermologia intricata. Nam ego nuspiam terminum fatalem denegatæ gratiæ statui, ut ille calumniatur. Pe-culiari inspiratione indigere somniat ὁ εργειλυκὸς Censor, ad pro-bandum, quod in Epist. ad Rom. I. v. 21. & 28. differant. Sed illa opus non est, cum v. 21. descripti reperiantur, alibi conversi; non item peccatores descripti v. 28. Nec consequitur, omnes gentiles per naturam sunt ἀτύχοι v. 31. Ergo omnes ἀτύχοι in sensum re-probum traditi sunt ex v. 28. ut Censor vult. Communis & propria appellatio multum differunt, neque possunt simpliciter juxta sanio-rem dialecticam, converti aut reciprocari. Sed Censor Theolo-gorem meliorum consensum requirit. En Hülsemanni πολλῶν ἀν-ταξίας in Jerem. ca. XI. 12. consensum: Quando ex desertione Dei homo prorsus induratur, atq; NB. *in sensum reprobum datur, tan-tis superinduitur malis, de quibus exire non poterit, & stupore quodam spirituali superatur, de quo dicitur Proverb. XXIII. 34. Rom. I. 28.*

Idem

Item Lutherus, Hunnius, Hutterus; Meisnerus in Anthropol. pag. 290. & ex eo Scherzerus definit. p. 164. Censor, ut est lepidum caput, pag. 35. *sub nomine quorundam*, me, B. Rappoltum intellexisse gannit. At ipsum cum suis asseclis indigitavi. Si Rappoltus credidisset terminum peremptorium ad mortem usque protendi, haut dubie de ejus constitutione, & quidem de termino poenitentiae agendæ, quicquam memorare omisisset. Inverto igitur: Aliud esse terminum longanimitatis divinae veluti peremptorium pœnitentiae agende constitutum esse; (quod Rappoltus contra Censoris errorrem statuit,) aliud terminum usq; ad mortem perdurare, quod Censor aīcāvēt̄ fингит. — Quod Christus pro maleficiis oraverit, verum est, ex Luc. XXIII. 34. Esa. LIII. 12. Hoc autem factum est *semel*, ut oblatio sui, semel in cruce facta est, Ebr. VII. 25. Rom. VIII. 33. I. Joh. II. 1. Contra vero sicut in diebus carnis gratias egit Patri, quod absconderit mysteria a sapientibus & prudentibus (induratis scil. & refractariis) & revelavit ea parvulis, Matth. XI. 25. Luc. X. 21. ita etiamnum fit. Imo Christus sacerdos, postquam unam pro peccatis obtulit victimam, perpetuo sedet ad dextram, NB. id quod superest expectans, donec ponantur omnes ejus inimici (etiam penitus indurati) sub pedes ejus, Hebr. X. 12. I. Cor. XV. 25. Pro quibus, suos non vult intercedere, I. Johan. V. 16. neque ipse pro talibus amplius intercedet. Probare ergo ex Scriptura tenetur Censor, quod Christus pro induratis usque ad exitum ex hac vita intercedat. Et quid opus erat frustranea intercessione, cum & Christus in cœlis peccata eorum non remitti asserat, quibus ligantur in terris, Matth. XVI. 19. c. XVIII. 18. Censor nærias suas, tricando p. 37. repetit, ne probare cogatur, quod Paulus in sensu reprobum datos, in dicto I. Cor. VI. 9. sqq. comprehendat. Quod autem Selnecceri verba attinet, ille rationem reddit; cur nonnulli peccatores, in quibus judicium iræ divinæ ostenditur, raro convertantur; ideo nempe, quia Deus tales deserit, obdurat & in sensu reprobum tradit. Quis inde, nisi occœcatus, eliciat, quod præcisè in sensu reprobum datos, Selneccerus converti posse existimet, cum potius iisdem illis verbis, id virtualiter negetur? Quis ex

D

verbis

verbis Rappolti exsculpat *indurationem finalem* esse, quæ in ipsa morte fiat; cum ipse potius l.c. per *totalem omnium mediorum privationem* explicet, quæ non demum in morte sese exserit. Absurdissimum enim est, dicere hominem in articulo mortis indurari. Quod autem Censor p. 37. oggannit, me nullas ejus rationes audire; verum est; quia tantum coccyzat, nullasque solidas rationes adferre novit.

Quis docuit Epistolographum Eph. IV. 17. conversos Ephesios ante fuisse *ἀπηλυγησάς*? Forte haruspices. Cur Apostolus Ephesios tam studiosemonet, ut ab *ἀπαλυγησίᾳ* sibi caveant? Profecto non aliam ob causam, quam quia illa immedicabilis, velut Hutterus in Comp. loc. VII. qv. 8. loquitur, *inexpugnabilis* in relapsis futura erat. Pag. 38. iratus Censor non videtur capere verba mea, quando scripsi, posse fieri, ut etiam regeniti in obdurationis judicium post conversionem incurvant. Quid inde? querit. Arrigataures, dicam: Inde consequitur, quod Paulus Ephesios præmonendi causam habuerit, ne in peccatis mortalibus perseverando, indurationem incident. Inde opinio destruitur, quod illi non ante conversionem, ut quidam irregeniti, penitus indurati fuerint *ἀπηλυγησάς*; posse tamen in talem statum, post conversionem prolabi. Quod autem Apostolus Ephesios monet, *ne amplius ambulent in vanitate mentis*, omnino vanitatem mentis antecedentem respicit; sed quæ non statim infert *ἀπαλυγησίαν* penitus induratis propriam. Ideo opus non erat tot loca parallela τὸ μηκέτι explicantia cumulare. Sed verba, quæ sequuntur, ulteriorem descriptionem gentilium non conversorum continent, deque miserrimo eorum statu, in quo gentiles ob indurationem cordis affectatam manserint, in quo excœcati, dolere amplius nescii semetipso dederint lascivia. Hoc modo profecto non accusat conversos, quod jam tales fuerint, quales Apostolus per amplificationem sermonis describit; aut, quod ita, vel pari modo, conversionis gratiam, ut aliæ gentes repudiarint. Quin Ephesios v. 20. potius laudat, *quod non sic* (in tali statu) *didicerint Christum*. Esto etiam, quod tamen non concederim, ex gentilibus talibus, quales Paulus describit,

(26) (27) (28)

bit, quosdam conversos fuisse; non inde consequitur, quod Censor vult, eos ad finem usque vitæ, si centies fiant ἀπηλυγητοί, gratia revocatrix eos maneat. Cum Meisnero noster Scherzerus *Definit.* p. 154. plures affectiones indurationis proprias adducit; nemo autem sanus propterea inficiabitur, illas interdum esse attributa indurationis adhuc sanabilis. Deus quandoque pro libertate sua uni indurato præ altero majorem gratiæ gradum largitur, quam alteri dare non promisit, ut ex Matth. XI. patet, & Form. Concord. artic. XI. p. 813. annotavit. Sed hæc Censor, qui omnibus induratissimis, gratiæ januam usque ad mortem patere contendit, non admittit; et si ratione destituatur: ne errorem suum agnoscere teneatur.

Ad quæstionem, quam ex B. Selneccero p. 37. proponit, respondeo; Deum per extraordinariam gratiam totaliter induratum convertere posse, sed ut Selneccerus observat, raro id fieri. Unde vero Censori constat, quod hanc gratiam superabundantem & extraordinariam (vicissim quæro,) omnibus induratis offerre & conferre velit? Selneccerus hoc non dixit. Obtulit illam Capernaitis, non Sodomitis, Matth. XI. de loco Ephes. IV. p. 37. squ. toties discussio, quæ iterum puerili more repetit, nolo cum vestro, *Juvenes Optimi*, tædio prolixe discutere. Πάντα μία νόμις. Tenetur ille adhuc probare, quod ullus ἀπηλυγητων, quos Apostolus nominat, conversus sit. Ab ἀπαλυνσίᾳ connata & simplici, ad malitiosam post regenerationem contractam, N. V. C.

Smalcii Socinistæ sententiam de induratis pag. 40. recinit, ut calumniandi materiam habeat. Smalcii enim verba, quod *Deus impios sæpen numero induret*, si absque ejus falsis hypothesis accipiuntur, S. Scripturæ congruunt; adeoque simpliciter & in thesi accepta, falsa non sunt. Ipse Scherzerus noster in *Colleg. Ant.-Socin.* p. 739. illa admittit: Etsi, quæ inde Smalcius colligit, neget. Ineptus enim est Censor, quod omnia hæreticorum placita falsa putet. Nisi & hoc ipsi Socinianum est, quod Sociniani charitatem & pacem maxime in Christianis requirant, a cuius studio ipsum alienissimum esse, specimina turbarum intra primum præ-

sulatus sui annum edita testantur. Sociniani, Judæi, Muhammedani, Deum esse Creatorem cœli & terræ credunt: Hoc Censor etiam credit; ergo cum Sociniænis, Judæis & Muhammedanis facit.

At grandem mihi pag. 41, heterodoxiam impingit, quod præfationem D. Carpzovii, in D. Schmidii Comment. in Prophetas minoribus non legerim, ubi Commentarium in Zachariam non Schmidium, sed Balduinum composuisse habetur, quod etiam sub finem epistole suæ repetit. An vero hoc error est theologicus? Ego cum Jacobo c. III. 2, libenter fateor, me ab errore non esse immunem. Typhum vero arguit, qui infallibilitatem sibi in quæstionibus facti arrogat velut papalem. Effrons autem (est ipsius dictio) Epistolographi calumnia, quod ego unicum Opponentem elegerim, supra confutata est. Nec minus est falsum, quod ego P L E R U M Q U E per rō S E M P E R exposuerim. Plerumque dixi h.l. s̄epe notare, vel non rero: Excipere Balduinus tantummodo extraordinaria exempla voluit. Mihi novellus Censor officias tribuit, quando nihil solidi ad mea argumenta reponere valet. Musæi dicta quædam de regenitorum duritie agere garrit, sed nulla ostendit. Notate hic, Juvenes præstantissimi, Epistolographi ἀνεῖσταν, qui culices colare & camelos deglutire solet, Matth. XXIII. 24. Et postquam more suo, pag. 42. in circulo saltasset, nec probare potuisset, illos, quibus πάρωσις contigit, aut ἀπηλυκότης facti sunt, conversos esse; contra sensum communem negat, a totali induratione, ad finalem valere consequentiam. Sane nemo sanæ mentis Theologus id negare potest. Quia totalis induratio, est etiam perseverans ac finalis; ut in peccatoribus in Spiritum S. videre licet. Ebr. VI. 4. Inepte affectiones indurationis accidentales, quas in disputatione mea nominavi, cum subiecto penitus induratorum vult reciprocari; ut si quis album cum lacte, callidum cum vulpe reciprocare vellet. Hinc ubi per distinctiones responsum est, ridiculus fit & nugatur; quasi nullibi opus sit distinctione inter vocis acceptiōnem strictam & latam. Sic sane ipsa vox prædestinationis stricte alias sumenda; late tamen in Form. Conc. accipitur, animadvertisente D. Gundisio in not. ad Comp. Hutter. p. 797. Huberianus eodem modo, ut no-

ster

ster Epistolographus, eandem exagitabit. Sed opponenti meo, iuxta suam dialecticam, licet salvis præmissis, negare conclusionem. Falsum est, quod promissio Deuter. XXX. 1. sqq. in Judæis furore & stupore mentis percussis, impleta fuerit. Qui enim resipuerunt usque ad hoc fuerunt potius reliquæ secundum electionem, ut Paulus Rom. XI. 5. vocat. Locus autem citatus parallelus illi potius est, quem Apostolus Rom. XI. 26. ex Esaia allegat.

B. Tarnovii verba p. 43. allegata, apertissime testantur, quod totaliter indurati non possint ad justitiam Dei pervenire, adeoq; converti; ut occœcatum esse oporteat, qui non videat, verba illa conditionata esse. Quis autem dixit, ideo gratiæ januam illis absolute, hoc est, ex absoluto & fatali decteto fuisse præclusam? Sane illis ante indurationem patuit; alias non potuissent, ob neglectum & contemnatum mediorum conversionis, indurari. Discriumen particularum ob, & post, quod Censor ignorat, pueri norunt. Antediluviani non ob, sed post decretum Dei punitivum interierunt. Id etiam Calovium & Hunnum, quos p. 44. allegat, velle, ante a me jam demonstratum fuit. v. Calovii Bibl. illustr. in Psal. LI. f. 1027. In prima sua defensione negaverat, dari peccatores totaliter induratos, jam admittit; adeoque melius profecisse videtur. Utinam totaliter resipisceret! At exigua adhuc spes est, dum πολὺ καὶ λαῖς contendit, omnes etiam totaliter induratos, qui ex Joh. XII. 39. credere non possunt, convertibiles esse: quia, quod νεγκάεινον semper manet, illis gratiæ janua pateret. Inde dicta Hunnii & aliorum secundum quid accipienda, accipit simpliciter. v. Consens. Orthod. p. 19. sequ. Hoc autem ex residua omnibus gentibus gratia pædagogica probare vult. Verum qui gratiam Oeconomicam contumaciter contemnunt, illos pædagogica gratia omnibus gentibus communis non poterit convertere. Obstinati Judæi in Ecclesiæ gremio vivebant, verbum Dei audiebant; nec tamen ipsis gratiæ janua patebat; cum ex propria culpa non possent credere, Joh. XII. 39. Quin & in Ecclesia, qui alios docent, sunt quidem sal; sed si ille insultus & infatuatus fuerit, quo salietur? Projicietur &c. Matth. V. 13. Luc. XIV. 35. 2. Petr. II. 12. An his gratiæ janua usque ad mortem patet?

Hülfemann & D. Isac. Fausti verba p. 45. probant, quod Deus nullam gentem, absolute, a gratia sua excluderit, quod etiam Paulus Rom. XI. docet, ac a me quoque saepius inculcatum fuit. Sed quid illud ad rem praesentem? Laudatus enim Faustus cit. loc. conditionate loquitur, additque: *Sed quia hoc (vel hanc gratiam indurati) nolunt, nempe fidem accipere, sua culpa juste (ex voluntate consequente judicaria) pereunt.* Quæ Epistolographus noster ibidem de exemplis induratorum, ut Ante-diluvianorum repetit, rogo, vos Juvenes cordati, pensitate verba mea p. 46. an illa, quod sophistice singit, hunc sensum habeant: *gratia Dei salutifera Ante-diluvianos omnes comitata est usque ad mortem in diluvio.* Nolo in verbis ludere, quod puerile & sophisticum est. vid. Additam. IV. p. 69. Brentii & Gerhardi conjecturis, oppono Meissneri sententiam, quæ Scripturæ S. magis conformis; quæ de salvatis incredulis istis nihil habet, nisi quod locum in carcere assignet. i. Pet. III. 20. conf. Matth. XXIV. 39. An vero, qui sententiam suam, lacesitus a sophistis, alibi magis declarat, ideo sententiam mutat? Sic Epistolographum oportet esse vertumno mutabiliorem, qui modo hanc, modo illam distinctionem frivolam assertis suis infarcit, demit, restituit; ut orthodoxus videatur, licet simul quadrata misceat rotundis. De Pharaonis & Judæ induratione ac desertione totali, tot argumenta & testimonia prostant, ut nullis coccymis vel clamoribus ista everti queant. De Pharaone Form. Conc. verba p. 820. & 821. clarissima sunt. v. Luther. tom. III. Loc. Genes. f. 206. & Balduin. in c. I. Rom. f. 31. Si Epistolographus saniorum & accuratiorum Theologorum autoritatem aspernatur, collegæ quondam sui, et si dum in vivis esset exosi, post fata tamen æstimatissimi sententiam, à me in Consens. Orthod. p. 29. adductam admittet. Hutterius etiam ante eum in Explic. Form. Conc. p. 1177. scripsit; Servatorem Judam Joh. XIII, 18. ex electorum numero prescripsisse. Id autem ante ejus suspendium contigit. Ego venerandi Soceri mei, qui Epistolographo, ut omnibus litigiosis nunc invisum nomen est, verba, salva thesi mea, admitto. Non enim ex sola particula VÆ collegi, Judæ gratiam ante mortem fuisse subtractam.

vid.

vid. Addit. II. p. 38. & IV. p. 37. Si Epistolographo ullus amor can-
doris superest, suam sycophantiam p. 48. probet; quod ego ex præ-
vissone inducationis & incredulitatis Judæ, collegerim, eum a gra-
tia Dei necessario exclusum fuisse. Pedanticum, quod singit so-
phisma, non est meum, nec ex verbis meis sine cavillatione So-
phistica excuspi potest. Pudeat Præsulem hujus artis, quem amor
veritatis & gravitas decent. VAE conversionis opem aufert; nem-
pe si non attendatur, si susque deque habeatur; si gratia nihilo-
minus fr̄etus audacter cum Juda pecces, & voluntatem Domini sci-
ens, in duplicem ruas pœnam.

Sed pag. 49. Militis glorioli personam iterum induit, ac ut ad
disputandum mecum publice paratus fuisset, si solenni ceremonia-
rum adparatu fuisset invitatus, & quidem ut solus, non per unum
trihorium, sed plura, mecum suos coccysmos conferre potuisset.
Hic multa reponi poterant, quibus ipsum imbecillitatis animi con-
vincerem erubescendæ, nisi ipsius muneri parcerem. Qvia tamen
supra ad has nærias responsum est, & Epistolographus adhuc ar-
det in palæstram mecum descendere publicam, ipsum hic publi-
ce & solenniter invito; ut finitis feriis, quæ instant, diem, DEO
dante, dicat, quo mecum publice coram coetu eruditorum omni-
um, vel per duplicita trihoria disputare velit. Thesis hæc unica
sit: NON OMNIBUS INDURATIS GRATIAE FORE SIT
QUE AD FINEM VITÆ PATENT. Si ipse, explicato argumen-
torum suorum adparatu, contradictriam evicerit, gaudebo,
quod tanto doctore & disputatore rectius sapere didicerim.
Coram vobis etiam, Juvenes Nobilissimi, publice palinodiam ca-
namus, Epistolographo pro navata tam gloria opera solennissimas
acturus gratias. Interim quæ de peccatorum in Spiritum S. con-
vertibilitate coccyzat, nescio; an illa palato Magnifici D. Hanecke-
nii se se adprobatura. Imo yalde dubito, an ejusdem senten-
tiæ oppido falsissimæ, reliqui mei Antagonistar, ipso hac in parte
prudentiores accessuri sint. Sane nullus haec tenus, quod sciam,
Theologus inter Lutheranos clarus statuit, peccatores in Spiritum
Si qua tales, posse converti, Obstat enim Christi sententia Matth.
XII.

multique

XII. 32. Mart. III. 29. Hebr. VI. 4. Prolix hic & solide D. Feurbornius, Hülsemannus, Scherzerus, Musæus & D. Velthemius in tract. & disput. de hoc peccato, ut notum vobis est, Juvenes eruditissimi, demonstrarunt. v. Scherz. *Definit.* p. 162. B. Kromeyerus, in *Theol. Pos. Polem. articul. VIII.* p. m. 524. negat, Christum pro reprobis NB. qua talibus passum & mortuum esse. Hülsemannus in *Vindic.* S. *Script.* p. 97. istud non tantum de facto esse irremissibile, sed etiam ex decreto Dei peremptorio & irrevocabili &c. Quæ Censor ex *Harmonia Evangel. Chemnitio-Lyser.* obvertit, non de peccatoribus in Spiritum S. specificie sic dictis, sed de resistentibus Spiritui S. aut qui videbantur ex obstinato corde, in Spiritum S. contumeliosi fuisse, aperte loquuntur. Ult somniasse oporteat *Censorem*, cum hæc verba pro errore suo palliando transcripsisset. B. Hunnii sententia à Dorscheo adducta, quod peccatorum in Spir. S. conversio, non ex parte Dei, sed ex parte hominum, adeoque hypothetice impossibilis sit, sanores Theologi omnes tradunt. An vero Christus *Matth.* XII. 31. 32. 33. tales adhuc ad pœnitentiam cohortatus sit, quæstionis est, quæ ex Feurbornio & ipso Hunnio juxta scripturam aliter decidi potest. Ceterum ego nuspian tradidi, quod nostræ Theologi comminationes Mosaicas & Propheticas de temporalibus pœnis *tantum* exposuerint. Novellis autem & musteis interpretibus, qui supra Magistros suos sapere volunt, novam hanc exegesin tribui. Quem locum ex 2. Paralip. XII. 5. novellus Praeful, ineptissime de gratijsa & spirituali Dei desertione allegari p. 52. garris, illum incomparabilis Theologus Hülsemannus in *Breviar.* cap. XIV. §. 8. p. m. 227. de eadem simul exposuit. Puto vero hunc longe perspicaciorem novello Censore fuisse. conf. I. Paralip. XXIX. 9. B. Scherzerus olim cum in collegio priuato, hæc argumenta Hülsemanni, de divina desertione exponeret, illud analogicum vocabat. Quia desertionem temporalem respettu impenitentium, sèpius desertio spiritualis & æterna illam comitantur, parque colligendi adeo ratio foret. Præterea falsum est, quod ego Censori imputaverim, eum omnes comminationes legales, *tantum* de pœnis temporalibus exposuisse; cum certus sim, ipsum

ipsum non omnes inspexisse & exposuisse. Et falsissimum est, quod, ut Censor garrit, pag. 53. perseverans impoenitentia non sit etiam semper finalis. Hoc cum Formula Concordiae articul. XI. pag. 808. Hutterus in Exposito Isagog. Carpzoviana a B. D. Oleario continuata docent: Deus in eodem suo consilio (æterno) decrevit, quod eos, qui per verbum vocati, illud repudiant, & Spiritui S. (qui in ipsis per verbum efficaciter operari & efficax esse vult) resistunt, & obstinati in ea contumacia NB. PERSEVERANT, indurare, reprobare & æternæ damnationi devovere veritatem. Annon hic perseveratio in contumacia, idem est ac finalis? Idem in Form. Concord. p. 820. legitur. Et sane quid aliud perseverare est, quam durare seu permanere ad finem, vel alicujus rei terminum? Annon Censor ex opposito perseverantis fidei id intelligere potuit? nonne fides perseverans, semper est finalis? Matth. X. 22. XXIV. 13. Nimis ergo audacter novellus Censor velut ex cathedra pronunciat, quod nemo nostratum Theologorum (nimis quia ipse omnes legit) impoenitentiæ finali, perseverantem substituerit. Præter Formulae Concordiae autores l. c. id facit laudata ejusdem Exegesis Carpzoviana p. m. 1665. quando negat, quod per excœcationem & indurationem, ulla tenus tollatur universalis Dei misericordia erga peccatores resipiscentes; sed solum afferatur justi vindicis ira erga peccatores malitiose deficienes, & NB. IN MALITIA PERSEVERANTES, atque ita se ipsos in aeternum exitium præcipitantes. Non puto ullum sanum Theologum fore, qui perseverantem impoenitentiam proprie dictam, non sit habiturus pro finali. Nec Meissneri verba a Censore adducta p. 53. obstant, sive præcise, sive in quadam latitudine impoenitentiam finalem accipias. Cujus enim impoenitentia usque ad agonem mortis durat, ac adeo etiam perseverans est; non video, cur non etiam finalis dici queat. Sane, qui usque ad agonem mortis impoenitentes sunt, ut resipiscere subito in ipso agone queant, nondum audivi. Etsi Censor id satis graviter definiat; Statuunt ergo &c. Latronis conversi impoenitentiam propriæ & vere perseverantem dici posse, Censori meo,

E

ob

EOR

(34) (56)

ob causas supra dictas, non credo. Quicquid ganniat, ut suam opinionem, pro sententia catholica vendit. Probandum adhuc restat, latronem in ipso agone conversum fuisse. Et, si probetur, ejus impenitentiam, non pro perseverante proprio loquendo haberem: quia non ad finem vitæ duravit. Manassem perseveranter impenitentem fuisse, falsissimum est. Diutina impenitentia, non est perseverans. Eleganter de eo, E. Thesaurus in Inscript. p. 372. ut diutius doleret, nemo diutius regnavit. Si D. Pfeifferi autoritas apud Censorem valet, illius etiam *Theol. in Nuce* p. 227. dignetur inspicere: Gott hat ex voluntate consequente und NB. in Ansehung des menschlichen Verhaltens nur die so da glauben/ das ist/ in wahren Glauben an Jesum Christum NB. bis ans Ende verharren/ zum ewigen Leben erwehlet/ Rom. VIII, 28. und lässt hingegen die / welche gar nicht / oder NB. nicht beharrlich glauben/ aus gerechtem Gerichte verlohren werden &c. Pueri etiam ex Comp. Hutteri Loc. de *Prædest.* qu. 5. & qu. 21. norunt: non esse in electorum numero, qui in peccatis absque penitentia perseverant. Idem in qu. 22. repetitur. Per me interim M. Bösi libello succenseat. Caveat vero sibi, ne damnando ejus autorem, judicium Dei sibi accersat, de quo forte jam non cogitat. Vos Juvenes optimi, Censor primum caput libelli Bösiani legere jubet. Ego vero rogo, vos, ut integrum evolvatis, sic enim de facinore theologico nostri Censoris rectius judicare poteritis. Bösius dixit, quosdam sua culpa æternum exitium evitare non posse. Idem Christus quærerit Phariseos: quomodo effugietis judicium gehennæ? Matt. XXIII. 33. Censor, quæ in multis optimorum theologorum libris Germanicis cum reverentia diu lecta sunt, in Bösi libello ideo damnat, quod ille improbis Pietista audiisset. Digna Præfule habet, Christiano ratio. Quæ de artificio suarum consequentiarum, quas mihi per vœcordiam affingit p. 55. in mea Parænesi p. 30. jam diluta prostant. Quando autem p. 56. ingeniose fingit, me ex respondente factum esse Opponentem, fallit & fallitur. Nam qui per instantias aut distinctiones Opponentem protelat, aut ad objectiones declinandas, plura argumenta pro sua thesi adducit,

non

(359c)

non ideo vices cum illo permuat ac coccyzat. Licet Censor
indignetur, suas oppositiones, per meas distinctiones in spongi-
am incubuisse. Ipse certe haud secus, ac Ixion rotæ suæ affixus
consequentias suas gyrat, nihilque hac gyratione probat, quod
non sit septies elisum. Impudenter ergo totani disputandi sce-
nam pervertere, mihique tribuere audet, ac si plane nihil ex Scri-
ptura probassem. Sed fraudulenter, ut pauca tantum repetam,
omittit ex Job. XII. 39. induratos non posse credere, Hebr. VI. 4.
peccatores in Spiritum S. non posse renovari ad poenitentiam,
adeoque esse inconvertibiles. Has probationes ex Scriptura fir-
missimas præterit, ac ubi oppositiones ejus a voluntate Dei an-
tecedente, sive gratia universali cum Hubero petitæ, non subsi-
stunt, me principium petere nugatur. Nam & dicta plurima
extant voluntatem Dei consequentem demonstrantia; ubi itidem
(absit blasphemia) mendax & hypocrita foret Deus, si induratos,
denunciata ira & condemnatione, desereret; & tamen promis-
siones gratiæ illis applicari vellet, ipsosque blasphemantes & in-
curabiles peccatores, non minus, quam oves suas amplectere-
tur. Ostendat vero Censor, ubi Deus jussit post factam unan-
atque alteram invitationem ad poenitentiam, promissiones gra-
tiæ ad finem usque vitæ induratis obtrudere? Contrarium extat
mandatum; nempe ut excusso pulvere de pedibus, viventes ad-
huc refractarios declinet Apostoli, Matth. X. 14. 23. An promis-
sio gratiæ erat, cum Christus Chorazitis & aliis prædiceret, Ty-
ro & Sidoni tolerabilius fore in die judicii, quam illis? Matth.
XI. 21. An gratiæ promissio erat, cum Paultis malediceret Ana-
niæ, eumque a Deo percutiendum diceret? Act. XXIII. 3. Ut ni-
hil de Davidicis imprecationibus, quæ in Psalmis occurruunt, di-
cam. Quis Prophetarum, quis Apostolorum penitus induratis
gratiæ Dei promisit? Poenas gravissimas illis, ut desertionem
& damnationem, denunciatas fuisse legitimus. Promissiones di-
vinæ gratiæ peccatoribus factæ, semper poenitentiam & fidem re-
quirunt, quæ in penitus induratis atque a Deo totaliter desertis
nunquam reperiuntur, Luthero etiam nostro teste, in præfat. in

E 2

Jere-

Jeromiam omnibus nota. Quærit vero Censor ex me p. 51. unde
 mihi de illis constet? Ex S. Scriptura respondeo, Joh. XII. 39.
 seqq. multisque aliis locis a me saepius adductis. Qui enim per
 justam Dei excœcationem credere non potest, ille est inconver-
 tibilis. Sed quia homines, in hac vita, tales induratos ac in sen-
 sum reprobum datos non certo norunt, aut ab aliis discernere
 sciunt, charitas bene etiam de pessimis hominibus, quamdiu in
 vita superstites sunt, sperare jubet: nulli mortalium, quoad in-
 dividuum, gratiam Dei simpliciter denegare convenit; hoc est,
 thesin de divina desertione totali, non debemus ad hypothesin
 transferre. Quia non sumus καρδιογνώσαι, aut induratos, ab aliis
 improbis discernere possumus. Qui autem oggannit, me p. 58. af-
 seruisse, Prophetas & Apostolos verbum promissionis, extra divi-
 nitus revelatam τάξιν ac ordinem protulisse, is Sophista & Cavil-
 lator manet; donec ex verbis ibidem allegatis, hanc consequen-
 tiā liquido prober. Interim indignabundus Censor sui obli-
 tus, jam αυτοκαλάγειται factus, concedit, quod saepius ante ne-
 gaverat, *Deum induratis reduplicative sic dicitis, seu quatenus ta-*
les sunt, gratiam suam non promisisse. Ne tamen veritati hacte-
 nus impugnatae locum simpliciter reliquissime videatur, coccyl-
 um suum repetit; hinc non sequi, quod *Deus induratis omnem*
gratiam denegaverit. Quasi vero Deus non quandoque gratiam
 deneget, ut per ipsam abbreviationem vitæ, longius vivendi &
 convertendi spatium præripiat: quasi ubi minatus est, se impro-
 bos gratia sua deserturum esse, & pacem ablaturum, dixisset; di-
 midiam se relieturum; ac adeo voluntas consequens judiciaria
 tantum ludibrium foret, aut comminationes Dei pro fulgere ex
 pelvi habendæ sint. v. Levit. XXVI. 25. Deuter. IV. 25. Ps. L V. 24.
 32. it. CIV. 35. & CIX. 8. Quæstio enim hic est de gratia conver-
 sionis & salvationis. Probet Censor, ubi *induratis, qua talibus,*
 istam gratiam promiserit. Egregiam vero rationem commini-
 scitur? Nam Deus, ait, *etiam impiis & hypocritis nondum indu-*
ratis non promittit gratiam suam quatenus impii sunt & hypocrites,
neque tamen Antagonista negat, impiis & hypocritis nondum indu-
ratis

ratis gratiae fore patere. Quid audio? An non Deus impiis & hypocritis, qui & quatales sunt, gratiam revocatricem & conversionis offerre promisit? Quomodo enim ex impio fiet pious, si non impio qua tali, ante gratia fuisset oblata? An Christi sententia non amplius valet? non veni ad vocandum justos, sed peccatores ad poenitentiam: non egent sani medico, sed qui male habent, Luc. V. 31. Marc. II. 17. Paterfamilias Luc. XIV. vult ut omnes esurientes, quatenus esurientes, compareant: at postquam hanc benignitatem contemnunt, vult & decernit; ut contemnentes quatenus tales, coenam non gustent. Gerhard. de Eccl. §. 77. ubi hanc parabolam adduxisset §. 78. Scholasticorum dictum commendat: *Voluntate prima Deus vult omnem hominem salvum fieri; at voluntate secunda non vult reprobum salvum, in quantum ipse talis est.* Inde mox §. 79. declarat, quod in consequente voluntate respectus habetur mediorum, prout ab hominibus acceptantur vel negliguntur. Nempe gratia Dei revocatrix, quae prævenientem semper includit, impio qua tali offertur; sed gratia perficiens, justificationis & conservationis in fide, impio non, qua tali, sed quia talis fuit & se jam converti patitur a Deo, confertur. Atque sic Deus justificat impium, Rom. IV. 5. Mire vero p. 58. 59. argutus est circa Damasceni locum explicandum; concedit tamen peccatores a Deo penitus in hac vita desertos (quales indurati sunt) propria malitia fieri insanabiles atq. perire. Hoc autem est, quod cum Meisnero, ego in Parænesi mea pag. 31. inde probavi. Ille enim induratis denegat omnem gratiam. Hunc ergo vitilitigator impugnet, ac τὸ κενόμενον, ὡς διδόμενον ut hactenus consuevit, sumere desinat. Ut autem voluntas Dei salutis omnium hominum cupida, indurato & damnato etiam superesse dici queat, Dannbauerus noster Hodos. p. 531. exponit, Judæque exemplo declarat. Si hunc sensum compositum Censor indigit, concedo, illam voluntatem Dei gratiosam, quae in Deo nunquam cessat, etiam in isthoc sensu superfuisse, & superesse. Judæ & omnibus induratis, Verum hic quæstio est de applicatione illius voluntatis ad obiectum (convertibile sit, annon,) in hac vita, quam adhuc probare

Censor tenetur. An in viventium numero sint tales indurati, quibus omnis gratia sit denegata, nemo saniorum Theologorum haec tenus dubitavit. Ipse D. Hannekenius etiam supra allegatus probavit. Qui credit juxta scripturam in hac vita etiam esse damnatos, Joh. III. 18. Tit. III. II. 2. Petr. II. 14. 17. 19. Epist. Jud. v. 12. id non negabit; nisi Huberianus sit. Profecto nihil ineptius est, quam dicere cum nostro Epistolographo, Ante-diluvianos, in perniciem suam propria malitia ruisse; & tamen gratia Dei ante interitum non fuisse privatos. An quis peccatis atrocibus perseveranter immersus, adhuc sub gratia Dei esse potest? Esaias certe negat, cap. LIX. 2. Notatu etiam digna sunt verba in Lubecens. cantionum libello a. 1699. impresso sub finem ejus p. 107. regula vitae 8. So du einen Willen zur Bekehrung in dir merkest und hast/ so dencke / daß solches die Stimme des getreuen Erg-Hirten Christi Jesu ist/ der dir als ein verlohrnes Schäfflein in deinem Gewissen rüfft ; wirstu diese verachten / so siehe zu/ NB. daß du von ihm nicht wieder verachtet werdest. Prov. I. 28. Nescio etiam cui Censor pag. 60. D. Moebii verba, quod Deus non ex absoluto decreto Ante-diluvianis perniciem destinari, opponat. Larvis forte suis. Si mihi, calumniæ reus erit, donec probaverit, me statuisse, Ante-diluvianos ex absoluto decreto πανολεθρία & extio æterno devotos fuisse. Quanquam Sebast. Schmidius illud decretum Dei peremptorium & irrevocabile appellare non dubitavit. Hic ita nostrum urit ambitio, ut velare eam amplius nesciat. Aegrescit enim, quod S. R. MAJESTAS POL. ET EL. SAX. GLORIOSISSIMUS mihi titulum Professoris Theologiæ primarii, licet non exambitum clementissime contulerit. Cur Censor titulo Præsulis pinguiori, quem per saltum obtinuit, contentus esse non vult? Nisi ambitiosum videretur, probare poteram, me id niuneris & honoris extra patriam consequi potuisse, cum ipse adhuc Diaconus esset inferior. Carterum, an Naval, cum cor ejus lapidis instar obriguisset, adhuc veræ pœnitentiæ capax fuerit, Aristarcho nostro sapientiores judicent. Quanquam sapientia inflatus, circa finem Epistolæ, pag. 60. nescio quam vi-

ctori-

etoriam, seu Pyrgopolynices, jactat, simulque supra p. si. iam ab
 ipso notatum παρέγεια, de permuto Schmidii & Balduini no-
 mine, iterum pueriliter mihi occinat. Videtur Aristarchus
 præceptum illud *Luciani*, quo perversum declamatorem instruit,
 in tota hac sua Epistola egregie observasse: *Postquam vero*, ait
ille, *orandum erit, presentesq; argumenta quedam ac sermonum*
occasiones subjecerunt; universa ea, quotquot sunt, cum indigna-
tione dicantur, vili pendanturq; tanquam nil penitus ex his virile
existat. De illis vero, quæ tute elegeris, cæve mediteris, sed quic-
quid verbi in linguam venerit, effutias. Quin nec hoc tibi curse-
sit, ut primum quemadmodum primum est, debito proferas tempo-
re, secundum dein, ac tertium post illud; verum quicquid primum
inciderit, primum quoq; dicatur; Et si ita evenerit, ocrea capiti,
tibiæ vero adeptetur galea; præterea acceleræ et undiq; connecte,
solummodo ne taceas Et c. Quid vero hoc præstigit aliud, quam quod
gratiam Dei universalem, secundum ejus voluntatem anteceden-
tem, quam ego nunquam in dubium vocaveram, adstruxerit.
Sicuti vero ex causis salutis nostræ, à parte Dei universalibus, non
sequitur universalis conversio, justificatio, electio, salvatio; ubi
ex parte hominum deest fides, quæ non est omnium, 2. Thessal.
 III. 2. *ita etiam ob illius defectum, multi ex sua culpa, dum ad-*
huc vivunt, gratia illa universalis penitus excidunt. Qua destituti,
Deo amplius placere nequeunt, Ebr. XI. 6. Of. cap. IX. 12. 15. 17.
At, si quam jactat, victoriam obtinere voluisse, solidis argumen-
tis suam antithesen, hoc est; omnibus induratis fores gracie ad fi-
nem usq; vitæ patere, demonstrare debuisset. Hinc inde quidem
aliquot dicta vellicavit, & sophistarum more, mihi dogmata af-
finxit, quæ mihi in mentem nunquam yenere, nec ex meis verbis,
omnibus consequentiarum trochleis adhibitis extorqueri possunt.
Verum quod ex hac ignobili & erubescenda pugna, sibi palmam
aut triumphum postulet, id, inquam, nec Christianum, nec glorio-
sum, nec Ecclesiæ nostræ tot aliis periculis obnoxiae proficuum
est. Per me autem, qui ita proterve lacesitus sum, non stetit, ut
scandalum hoc, sane noxiū, fuisset cohibitum. Deus, qui
omnia

omnia, novit, me abs hac pugna & altercationibus offendiculi plenis, ex animo abhorruisse. Sed tacere non licuit. Deus primis harum turbarum incensoribus ac autoribus hoc peccatum ignoscat. Vos autem, Juvenes nobilissimi, qui judicio polletis, & divinam veritatem amatis; vos, inquam, rogo; primo, ut expeditatis, an boni & Christiani moris sit, Collegas suos ita proterve laceſſere, diffamare, & deinde culpam in ipsos turbarum conferre? Secundo, an viri πεπαιδευμένοι & eruditisi sit, alterius sententiæ, quæ tot divinis & humanis testimoniis munita est, antithesin opponere, locoque probationis illam subinde repetere, mutatis tantum verbis; aliorum autem verba innoxia cavillari, strophis involvere & antagonistam aculeatis convitiis proscindere? Tertio, an viri prudentis sit, victoria in erubescenda pugna nondum obtenta, triumphum canere? Hæc inquam, animo reputate, & ut justam pronuncietis sententiam, excutite omnes antagonistæ mei chartas publicatas, nullum aliud argumentum, quod probabilitatis speciem aliquam habeat, invenietis, quam ex Ezech. XVIII. & XXXIII. quod Deus nolit mortem impii, &c. saepius repetitum. Ad hoc cum decies responsum sit, ille ad alia dilapsus, jam dicta Scripturæ, à manifesto sensu, in alienum detorquet, jam Theologorum optimorum sententias vellicat, & in suum sensum inflectere nititur; ut imperitis glaucoma facit, ne ipsum errasse credatur. Ego malevolorum & invidorum hominum voces ac iudicia interim juxta habeo. Veritatem & pacem, quantum licet, & possum, sector. Christus autem, qui veritatem amat, quique suis pacem acquisivit atq; legavit, dura malevolorum & insidiosorum hominum corda emolliat, mentem nostram peccatis purget atq; illuminet, ut veritatem in verbo suo revelatam recte intelligamus, profiteamur, prudenter tractemus atq; servemus, per Domini num nostrum Jesum Christum, Amen! Scribeb.

Lipſiae d. 21. Mart. Anno 1701.

S. D. G.

Hinweise

Signatur	Stok
3 A 10225	erl.
RS	Bub /
	AK SWB
	Titelaufn. AKB <u>25.09. me</u>

FK

1.-35. Pietismus 20.10. f-

Bio K

Bild K

SWK

Sonderstandort

Signum

Ausleihe-
vermerk

